

Casa del Tubo - Casa de la Turbina

Cervelló

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: A tocar la riera de Cervelló
Emplaçament: Just a dreta de la llera de la riera de Cervelló, entre el torrent de Les Fonts i el torrent del Gavatxo

Coordenades:

Latitud: 41.392996
Longitud: 1.958149
UTM Est (X): 412901
UTM Nord (Y): 4582909

Classificació

Número de fitxa: 08068 - 226
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle: XIX-XX
Any: 1875?-1919
Autoria de l'element: Manuel Gispert (probablement projecte edifici) i Foneria Averly (turbina i conduccions)
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: Es troba en estat ruïnós
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés: Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08067A025000510000AA
Fitxes associades:

Mina de Can Gispert

Bassa de Can Gispert

Colònia Santa Anna

Autoria de la fitxa

Juana María Huélamo Gabaldón - Kuanum

Data de registre de la fitxa:

dv., 22/03/2024 - 20:09

Descripció

La Casa del *tubo* és l'edificació que albergava la turbina "Emília" de la fàbrica de filats d'en Gispert.

La construcció és de planta quadrada, desenvolupada en alçada, en dos pisos i soterrani. Al seu interior, hi ha un arc ogival.

Les parets són de pedra vista. Conté encara actualment, part des tubs que formaven part de l'antic mecanisme de la turbina, la qual fa anys es va retirar per vendre-la. La turbina era l'enginy mecànic que produïa energia a la fàbrica tèxtil de Can Gispert. Estava Instal·lada dins d'aquest edifici que es va construir a tal fi, i estava alimentada per la força de l'aigua. Aquesta, procedia d'un dipòsit construït en la part superior de la riba dreta de la riera de Cervelló. El dipòsit era el lloc d'acumulació final de l'aigua procedent de la riera, la qual es conduïa per tot un sistema hidràulic que s'iniciava en la captació i derivació de l'aigua de la riera, mitjançant una presa creada aigües amunt.

A l'exterior hi ha una canonada de ferro colat de grans dimensions, la qual connectava l'edifici on es produïa la força motriu amb un edifici superior conegut com la casa de les aigües. Aquest edifici superior s'alimentava de l'aigua que venia des de la mina i la bassa reguladora. Tots aquests conductes tenien el seu origen a la resclosa de la riera de Cervelló, aigües amunt. Tot aquest sistema hidràulic produïa un salt d'aigua de suficient desnivell, el qual estava canalitzat en una imponent conducció de ferro, canalització aquesta que dirigia l'aigua fins a l'interior de l'edifici que albergava la turbina.

Aquest sistema hidràulic era canalitzat a través d'una mina construïda amb aquesta finalitat, la qual presenta diversos respiradors en el seu trajecte, per a facilitar el control i neteja del seu interior. El seu cabal era regulat en primera instància, mitjançant una gran bassa d'acumulació d'aigua que es trobava al costat de la fàbrica tèxtil de Ca Gispert.

La força motriu provocada per la caiguda de l'aigua que baixava per la conducció esmentada, com ja s'ha dit, des del dipòsit superior (casa de les aigües), generava, a través de la turbina d'admissió, l'energia suficient per a, finalment, ja a les naus de la fàbrica, a través dels embarrats, conduir el corrent elèctric que aconseguia accionar els telers de la indústria tèxtil de Gispert.

Observacions:

La casa, a finals del segle XIX, també es coneixia com a "Casa del motor".

El nom de la turbina és Emília, en honor a Emília Gispert, filla petita de l'enginyer que va construir la fàbrica tèxtil que porta el seu nom, la qual va morir tres anys després de la instal·lació d'aquest giny hidràulic.

Història

És important assenyalar quant a les dificultats de producció d'energia per a la indústria, la falta de regularitat de la riera de Cervelló, que en èpoques d'estiatge provocava irregularitats en el servei. Això també va unit a les dificultats per compartir l'aigua de la riera amb altres usuaris com els regs de la Torre de les Monges i altres propietats.

No se sap l'any de construcció d'aquesta edificació, vinculada a una antiga turbina, anterior a la turbina Emilia (probablement va ser el mateix any de construcció de la fàbrica, als volts de 1875). El que sí que es troba documentat és que l'any 1919 va ser necessari substituir la turbina original, una peça vital pel funcionament de la fàbrica, ja que era la responsable de generar la força motriu per fer anar la maquinària. La turbina va ser comprada a Saragossa, a la fàbrica Averly, per un import de 5.965 pessetes, i va resultar molt costós d'adaptar-la.

La foneria Averly va fabricar la que avui coneixem com "turbina Emília". Aquesta foneria va ser constituïda en 1863. Jurídicament, coincidia amb la persona física del seu fundador, Antonio Averly i Francon, procedent de Lió, enginyer industrial i membre d'una saga d'empresaris del sector de construccions mecàniques a la seva ciutat natal. La foneria Averly va ser el taller més gran d'Aragó en fosa industrial i artística en ferro colat i bronze. Va subministrar maquinària per a la indústria, l'agricultura, la sanitat i el transport. També va fondre obres artístiques, ornamentals i de mobiliari urbà.

La nova turbina d'Averly, s'inaugura el 20 de setembre de 1919. Se li posa el nom d'Emília per una de les dues filles de Manuel Gispert, la qual havia donat suport al seu pare en la gestió de les obres. Es fa una festa a manera de bateig, amb la presència del rector del poble i un altre capellà, la família Gispert al complet i els arrendataris de la fàbrica, aleshores (l'any 1917), Juan Astop i Manuel Julià, posteriorment constituïts com a societat "Astop i Coll".

Bibliografia

JIMÉNEZ ZORZO, Francisco Javier (1999) El archivo de Talleres Averly, S.a. Memoria de la industria. Zaragoza: Universidad de Zaragoza.

SERRA, Rosaura; GÓMEZ, Èric (2023). "Especial. La fàbrica de filats de Manuel Gispert". *El Gresol*, núm. 14. Butlletí del Grup de Recerca de Cervelló Maig 2023. Institut Ramon Muntaner i Ajuntament de Cervelló.

